

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- **yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista**

Perhevapaauudistuksen tavoitteena on lisätä vanhempainvapaiden ja hoitovastuun jakautumista nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Tavoitteena on myös lisätä erilaisten perhemuotojen tasa-arvoista kohtelua vanhempainpäiväraahajärjestelmässä.

Uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on vanhempainpäivärahojen käyttämiseen liittyvän joustavuuden lisääminen. MTK pitää ehdotettua muutosta tärkeänä myös perheiden hyvinvoinnin kannalta, sillä perheiden erilaiset tarpeet, tilanteet ja toiveet vaihtelevat ja perheet ovat toivoneet valinnanmahdollisuuksia. Uudistuksen myötä vanhempainpäivärahoja voisi käyttää nykyistä huomattavasti joustavammin haluaminaan ajanjaksoina kahden vuoden ikään saakka. Monille maatalousyrittäjäperheille vanhempainpäivärahojen käytön joustavuus mahdollistaa helpommin perhe-elämän ja maatalan yrittäjätyön yhteensovittamisen ja siten tukee paremmin myös isien hoivavastuuta. Vaikka molemmille vanhemmille on kiintiöity 160 päivää, on vanhemmilla mahdollisuus jakaa vanhempainpäivärahoja keskenään luovuttamalla omia päiviään toiselle vanhemmalle. Vanhempainrahakiintiöstä voi luottaa toiselle 0-63 vanhempainrahapäivää. Ehdotuksen mukaan kiintiömällä vanhempainrahapäivät puoliksi molemmille vanhemmille viestitetään vanhempien tasapuolisesta vastuusta lapsen hoidossa ja lisätään myös isien käytettävissä olevien vanhempainpäivärahopäivien lukumäärää merkittävästi.

Perheiden hyvinvointia lisää myös perhevapaiden kokonaismäärän lisääntyminen nykyisestä ja vanhemmilla olisi uudistuksen myötä mahdollisuus hoitaa pientä lasta pidempään ansiosidonnaisen päivärahan turvin.

- **kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

Ehdotuksen mukaan raskausraha korvaisi äitiysrahan ja olisi tarkoitettu raskaana olevalle henkilölle turvaamaan toimeentuloa loppuraskauden edellyttämän työstä poisjäämisen takia. Raskaana olevalle vakuutetulle maksettaisiin ennen vanhempainraha-oikeuden alkua raskausrahaa 40 arkipäivältä.

Myös raskausrahan osalta uudistuksen joustavuus tulee esille, sillä sen voisi aloittaa nykyistä äitiysrahaa joustavammin, terveydentila ja työn vaatimukset huomioiden, 14-30 päivärahopäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Sen edellytys olisi raskauden kestäminen vähintään 154 päivää kuten äitiysrahankin. Raskausrahakausi alkaisi kuitenkin aina viimeistään raskauden päättymistä seuraavasta päivästä. Raskausrahapäivät muodostaisivat yhtäjaksoisen kauden. Päiviä ei voisi siirtää tai käyttää myöhemmin kuten vanhempainpäivärahoissa. Siten raskausrahakaudella työskennellessä ei voisi saada raskausrahaa, mutta raskausrahakausi kuluisi.

Ehdotuksen mukaan erityisraskausraha vastaisi asiallisesti voimassa olevaa erityisäitiysrahaa ja etuuden edellytykset säilyisivät ennallaan. Ainoastaan etuuden nimi muuttuisi erityisraskausrahaksi.

Maatalouden ollessa monella tapaa riskialtis toimiala ja maatalousyrittäjän työ edelleen myös fyysisesti raskasta, on tärkeää, että raskaana olevat maatalousyrittäjät voivat tulevan lapsen hyvinvoinnin ja oman terveydentilan suojelemiseksi jäädä pois yrittäjätyöstä erityisraskausrahalle terveydenalan ammattilaisten arvioidessa tarpeen.

- **kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

-

- **kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien**

-

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin**

Lakia lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus kotihoidon tukeen voisi alkaa jo ennen lapsen varhaiskasvatusoikeuden alkamisikää. Esityksessä

oikeus kotihoidon tukeen alkaisi, kun lapsen syntymästä on kulunut 160 arkipäivää, jolloin lapsi on noin kuuden kuukauden ikäinen. Lisäksi lakiin tehtäisiin sairausvakuutuslain vanhempainpäivärahasäännösten edellyttämiä teknisluontoisia muutoksia.

MTK pitää tärkeänä, että perheillä on aito mahdollisuus valita itselleen sopivin hoitomuoto, sillä perheiden tilanteet vaihtelevat monin tavoin. Esityksen valmistelun aikana on arvioitu, että jatkossakin perheet käyttävät ainakin jonkin aikaa lasten kotihoidon tukea eikä lapsia viedä nykyistä varhemmin varhaiskasvatukseen.

Kotihoidon tuki antaa valinnanmahdollisuuden mm. niissä tilanteissa, joissa kunnallisten päivähoitopalvelujen käyttäminen ei ole aina mahdollista. Maatalousyrittäjien, etenkin kotieläinyrittäjien perheissä pienten lasten hoidon järjestäminen pelkästään kunnallisten päivähoitopalveluiden avulla voi tuottaa vaikeuksia työajoista ja sidonnaisuudesta johtuen, joten tarvitaan perheille sopivia erilaisia, joustavia vaihtoehtoja.

MTK pitää hyvänä, että myös kotihoidon tukeen ehdotettu muutos koskien oikeutta saada tukea jo siinä vaiheessa, kun lapsi on noin puolivuotias, mahdollistaa vanhempainvapaiden jakamisen joustavaksi perheiden tarpeiden mukaisesti. Kotihoidon tuella lasta voi hoitaa muukin kuin vanhempi, esimerkiksi maatilalla asuva isovanhempi.

Tarve kotihoidon tuen käyttämiseen voisi syntyä esimerkiksi tilanteissa, jos vanhempi on käyttänyt omat päivärahopäivänsä, ja toinen vanhempi haluaa pitää hänelle kuuluvat päivärahopäivät vasta myöhemmässä vaiheessa.

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

-

Laki varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin**

Varhaiskasvatuslakiin ehdotetun muutoksen mukaan lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sidottaisiin jatkossa lapsen ikään. Varhaiskasvatusoikeuden ehdotetaan alkavan sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Varhaiskasvatuslakiin ehdotetuilla muutoksilla tuettaisiin vanhempien mahdollisuuksia käyttää vapaita ja päivärahoja joustavasti.

Lapsen vanhemmilla on oikeus valita perheen ja lapsen tarpeisiin parhaiten soveltuva vaihtoehto lasten kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen tai kunnan järjestämän varhaiskasvatuksen osalta. Esityksessä oikeus kotihoidon tukeen alkaisi, kun lapsen syntymästä on kulunut 160 arkipäivää, jolloin lapsi on noin kuuden kuukauden ikäinen. Oikeus kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen ja yksityisen hoidon tukeen alkaisi jatkossa sen kuukauden alusta, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta. Perheillä olisi edelleen myös oikeus joustavaan hoitorahaan ja osittaiseen hoitorahaan, joiden saamisen edellytyksenä esteenä ei ole lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen. MTK pitää tärkeänä, että uudistuksen myötä perheillä säilyy jatkossakin laaja mahdollisuus valita perheen tilanteeseen parhaiten sopiva hoitomuoto. Maaseudulla myös perhepäivähoidolla on merkitystä erityisesti pienten lasten hoidon osalta.

Lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta on tärkeää, että lapsi voi jatkaa samassa varhaiskasvatuspaikassa, vaikka vanhemmat käyttäisivät vanhempainvapaitaan vielä sen jälkeen, kun lapsi on jo aloittanut varhaiskasvatuksessa. Esityksen mukaan vanhempainvapaalla voisi olla yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa lapsen säilyttäessä saman varhaiskasvatuspaikan.

Lakiehdotuksen mukaan yli viiden päivän pituisista vanhempainvapaista tulisi esityksen mukaan ilmoittaa päiväkodille tai perhepäivähoitajalle vähintään kuukausi ennen aiottua vapaata. Pitkien poissaolojen osalta ilmoitusaika pitenisit siten nykytilaan nähden kahdella viikolla. Tämä on varhaiskasvatuksen järjestäjän näkökulmasta tärkeää, jotta pystyy huolehtimaan säädetyn henkilöstömitoituksen toteutumisen ja henkilöstön työvuorojen laatimisen ajoissa.

Esityksessä ei ole rajattu lapsen varhaiskasvatuksesta poissaolojen lukumäärää ja tämä myös mahdollistaa vanhempainvapaiden joustavaa käyttöä.

Esityksen mukaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että varhaiskasvatuslain mukaisesti ennalta ilmoitetut vanhempainrahopäivien käyttämisestä johtuvat poissaolot olisivat maksuttomia.

Tämä on kannatettavaa.

Laki työsopimuslain ja laki merimiesten työsopimuslain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimuslakiin ja laki merimiesten työsopimuslakiin**

-

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalakiin ja merimiesten vuosilomalakiin**

-

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin

MTK pitää tärkeänä että perhevapaaudistuksen esitysluonnokseen sisältyy nykytilan mukainen oikeus maatalousyrittäjille saada lomituspalvelulain mukaista sijaisapua sekä raskausrahan että vanhempianrahan ajalle. Lomituspalvelu mahdollistaa kotieläinyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista ja turvaa perhevapaaudistuksen tavoitteiden mukaisesti perheiden ja lasten hyvinvointia maatiloilla.

Nykytilan heikennyksenä sen sijaan esitysluonnokseen sisältyy ehdotus tasa-arvosyistä poistaa lomituspalvelulaista sijaisapumaksun alennus määräajalle ennen synnytystä ja synnytyksen jälkeen. Nykylain mukaan sijaisapu on 50%:lla alennetulla maksulla äitiyspäivärahakauden ajalta. Sijaisapumaksun alennuksella on haluttu turvata sijaisavun käyttö fyysistä ja raskasta maataloustyötä tekeville naisille ennen synnytystä ja toipumisen ajalta synnytyksen jälkeen ja perusteet sijaisapumaksun alentamiselle ovat lääketieteelliset. MTK vastustaa kyseistä esitysluonnosta ja pitää tärkeänä sijaisapumaksun alennuksen säilyttämistä. Se, että alennus määräytyy nykyisen äitiyspäivärahakauden mukaan, joka jatkossa olisi raskaus sekä vanhempainrahakautta, ei ole riittävä ja hyväksyttävä syy alennetun maksun poistamiselle. Vastaavan alennetun sijaisapumaksukauden säätäminen lakiin on lakiteknisesti mahdollista esim. säätämällä oikeus koskemaan raskausrahakautta ja tiettyä aikaa vanhempainrahakautta synnytyksen jälkeen edellyttäen että raskausrahaa käyttänyt maatalousyrittäjä käyttää ko. aikana oikeuttaan vanhempainrahaan. Maatilojen teknologian kehittymisestä huolimatta maatiloilla tehdään edelleen fyysisesti raskasta työtä. Maatiloilla työskentelevistä naisista monet ovat avo- tai aviopuolisona mukana maatalon yritystoiminnassa eivätkä välttämättä omaa tasavertaista taloudellista päätösvaltaa maatalon talouden suhteen kuin tilaa omistava puoliso.

Perhevapaaudistusehdotukseen sisältyy ehdotus viiden päivän omaishoitovapaasta. MTK katsoo että myös maatalousyrittäjille tulee mahdollistaa omaisen hoitamiseen tai saattohoitoon osallistumisen mahdollistava omaishoitovapaa säätämällä tämä lomituspalvelulakiin sijaisapuperusteeksi.

Perhevapaaudistuksen yhteydessä tulisi kehittää myös lomituspalvelulain sijaisapusäännöksiä koskien alle 3 – vuotiaan hoitoa. Nykylain tuoman mahdollisuus saada sijaisapulomittaja alle 3 -vuotiaan lapsen hoidon vuoksi 100 päiväksi koetaan maatiloilla riittämättömäksi sekä nykyinen 50%:lla korotettu maksu korkeaksi. MTK katsoo, että nykyistä kodinhoidontukeen sidottua 100 päivän mallia tulisi kehittää siten että korottaa nykyisten päivien määrää kaksinkertaiseksi sekä siirtyä 50 %: lla korotetusta maksusta normaalin hintaiseen maksuun. Lisäksi nykymallin pohjalta tulisi kehittää osittaisen tuen malli, jossa esim.100 päivää sijaisapua voisi saada käyttäessä joustavaa hoitorahaa ja/tai kunnallinen hoitopaikka on käytössä osan viikosta. Maatiloilla päivähoidon järjestämien joudutaan räätälöimään monin järjestelyin johtuen seitsemän päiväisestä työviikosta sekä sitovasta eläinten hoitotyöstä jota tehdään aamuvarhaisesta iltaan. Myös pitkät etäisyydet

voivat tuoda lisähaasteita päivähoidon järjestämiseen. Maatilalla on eläimistä ja koneista johtuen paljon lapsille vaaranpaikkoja, ja päivähoidon järjestäminen tästäkin syystä erityisen tärkeää.

Vaikutusten arviointi

- **Taloudelliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset julkiseen talouteen**

MTK:n tekemien kehittämissuositusten vaikutukset valtiontalouteen vähäiset; lomituspalvelulain mukaista sijaisapua käytettiin vuonna 2019 ; äityisraha 213 hlöä, vanhempainraha 242 hlöä, alle 3-v lapsen hoito 210 hlöä

- **Vaikutukset kotitalouksiin**

-

- **Vaikutukset yrityksiin**

MTK:n ehdotukset lisää nuorten keskuudessa ruuantuottajan ammatin houkuttelevuutta

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

-

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

MTK:n ehdotukset lisää lasten ja perheiden hyvinvointia maataloilla

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

-

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

-

- **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

-

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvoinnille? Jos on, niin mikä?**

-

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

-

Muut mahdolliset kommentit

-

Tallavaara Marja
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry